

Arbetsmarknadsdepartementet

Tid för utveckling (SOU 2018:24)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss av den 8 maj 2018 (A2018/00776/ARM) ombetts yttra sig över delbetänkandet *Tid för utveckling* (SOU 2018:24).

I delbetänkandet föreslås att rätten att vara ledig på heltid för att bedriva näringsverksamhet utökas med en partiell rätt till ledighet genom rätt till förkortning av den normala arbetstiden med upp till hälften. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Utredningen föreslår även att en skyldighet införs för arbetsgivare att senast en månad efter det att en arbetstagare har börjat arbeta, informera arbetstagaren om möjligheten att begära partiell tjänstledighet och om rätten att få den prövad av arbetsgivaren. Efter en sådan begäran ska arbetsgivaren utan oskäligt dröjsmål skriftligen underrätta arbetstagaren om begäran har bifallits eller inte. Om den inte bifallits ska underrättelsen innehålla skälet för beslutet. Bestämmelsen innebär att det i lag tydliggörs att arbetstagare har en möjlighet att begära tjänstledighet även utan att ledigheten grundar sig i någon ledighetslagstiftning. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Utredningen föreslår vidare att en möjlighet till så kallad utvecklingsledighet för arbetstagare bör införas.

Utvecklingsledigheten föreslås vara ett arbetsmarknadspolitiskt program. Syftet med ledigheten är att bidra till sysselsattas behov av att uppdatera sin kompetens eller att utveckla ny kompetens för att ställa om i tid. Den som enligt utredningen är ”etablerad sysselsatt” ska efter överenskommelse med sin arbetsgivare ha möjlighet att ansöka om och bli anvisad till utvecklingsledighet.

Arbetsförmedlingen föreslås få i uppdrag att administrera programmet och anvisa till utvecklingsledighet. Anvisningen kan

beviljas om den sysselsatta uppfyller kvalificeringsvillkoren för utvecklingsledigheten (bland annat ha varit anställd hos arbetsgivaren de senaste 12 månaderna) och om ledigheten används till att stärka individen på arbetsmarknaden. Ledigheten ska kunna ägnas åt utbildning, validering, arbetspraktik, prova annat arbete eller uppdrag eller åt att starta näringsverksamhet.

En förutsättning är att arbetsgivaren anställer en vikarie motsvarande den utvecklingsledigas sysselsättningsgrad. Ledighetens längd kan vara mellan tre och tolv månader och ska tas ut på heltid från den aktuella anställningen i relation till den utvecklingslediges sysselsättningsgrad. Ersättning till den utvecklingslediga utges i form av aktivitetsstöd och föreslås för hela den tid ledigheten pågår motsvara en nivå som skulle ha utgått vid arbetslöshet.

Den utvecklingsledige ska tillsammans med Arbetsförmedlingen upprätta en utvecklingsplan. Av planen ska framgå vilken eller vilka aktiviteter den ledige ska ägna sig åt och deras syfte.

Bestämmelserna om utvecklingsanställning föreslås inte innehålla några särskilda regler om anställningsskydd eller skydd för anställningsförmåner.

Utvecklingsledigheten är enligt utredningen en möjlighet för sysselsatta att under ordnade former våga ta steget att prova en ny väg i arbetslivet och anges av utredningen leda till att fler kommer att utveckla sin kompetens och ställa om mitt i arbetslivet. På samhällsnivå handlar förslaget om att höja arbetskraftens kompetensnivå och omställningsförmåga och om att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Även vikarierna för de utvecklingsanställda kommer med stor sannolikhet att stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Utredningen föreslår vidare att Myndigheten för arbetsmiljökunskap ska sammanställa den kunskap som i dag finns om arbetstidsmodeller och att regeringen ska ge ett uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen i syfte att öka kunskapen om kostnaderna för stressrelaterad sjukfrånvaro.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Delbetänkandet innehåller en redogörelse för förslagen i förhållande till Sveriges ILO-åtaganden.

Av de förslag som utredningen lägger fram i delbetänkandet är det enligt utredningen främst förslaget om utvecklingsledighet som kan aktualisera frågor med en sådan koppling. ILO-kommittén delar denna bedömning.

ILO:s konvention (nr 122) om sysselsättningspolitik ratificerades av Sverige 1965 (prop. 1965:51). Av artikel 1.2 c) framgår att varje arbetstagare så långt möjligt ska beredas tillfälle att kvalificera sig för och utnyttja sina kunskaper och färdigheter i ett för personen passande arbete.

ILO:s konvention (nr 142) om yrkesvägledning och yrkesutbildning vid utvecklingen av mänskliga resurser ratificerades av Sverige 1976 (prop. 1975/76:126). Av artikel 4 följer att länderna bör utveckla system för yrkesutbildning för att tillgodose behovet av yrkesutbildning under hela yrkeslivet.

ILO:s konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet ratificerades av Sverige 1990 (prop. 1989/90:64). Enligt artikel 7 ska varje medlemsstat formulera en politik som syftar till att främja full, produktiv och fritt vald sysselsättning genom alla lämpliga åtgärder.

Relevanta är också rekommendationerna (nr 176) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet och (nr 195) om utveckling av mänskliga resurser.

Utredningen bedömer att förslaget om utvecklingsledighet ligger i linje med Sveriges åtaganden enligt nämnda ILO-instrument. Förslagen i övrigt bedöms inte stå i strid med något svenskt ILO-åtagande.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén välkomnar att betänkandet innehåller en redovisning av relevanta ratificerade ILO-konventioner och rekommendationer.

ILO-kommittén delar betänkandets bedömning att förslagen inte kan anses strida mot Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Per Ewaldsson och ledamöterna Catharina Nordlander, Barbro Köhler Krantz, Niklas Beckman, Amelie Berg, Anna Svanestrand, Ellen Nygren, Elise-Marie Donovan och ersättaren Anders Jonsson. Närvarande har även varit Annette Elfborg och Hanna Svensson från sekretariatet, ersättarna Sophie Silverryd och Anna Gustafsson,

experterna Atosa Ansvarizadeh, Mira Hjelm Östh och Christina Janzon, samt tillträdande sekreteraren Linnéa Blommé.

Ärendet har handlagts av Helle Ellehøj och undertecknad sekreterare.

För svenska ILO-kommittén

Per Ewaldsson
Ordförande

Hanna Svensson
Sekreterare